

V. Activitat institucional

Inauguració del curs

El dia 18 d'octubre de 2010 tingué lloc, a la Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans, la sessió inaugural del curs 2010-2011.

L'abat de Montserrat, Josep M. Soler, fou convidat a presidir la sessió. El discurs reglamentari fou a càrrec de Joan Jofre i Torroella, membre numerari de la Secció de Ciències Biològiques, amb el títol «Malalties infeccioses transmeses per l'aigua: passat, present i futur». L'acte comptà també amb un parlament del president de l'Institut d'Estudis Catalans,

Salvador Giner, i del secretari general de l'Institut, Romà Escalas i Llimona, que va fer lectura de la síntesi de la memòria anual del curs anterior i llegí la relació de nous membres de l'IEC. L'acte va incloure també l'actuació musical de La Caravaggia, que va interpretar *Música de joglars i ministrers: de Martí l'Humà a la Renaixença*, sota la direcció de Lluís Coll, i el lliurament de les medalles als membres emèrits. El president de l'Institut clogué l'acte.

Discurs del president de l'Institut d'Estudis Catalans

L'Institut d'Estudis Catalans, acadèmia catalana de les ciències i les humanitats, inaugura avui solemnement el curs 2010-2011, el que fa cent tres de la seva història. L'Institut agraeix les paraules del pare abat de Montserrat, que honora amb la seva presència la nostra corporació. Montserrat i l'Institut es troben units per llaços comuns de servei al nostre país. Ambdós són parts essencials, indiestriables, de la vida catalana. Tots dos, si em permeteu l'expressió, s'ocupen de la dimensió espiritual de l'home: Montserrat des de la fe, l'Institut des de l'esforç racional per

a conquerir el coneixement objectiu de la realitat.

Encetem l'any amb bons auguris. El passat 11 de setembre, amb motiu de la Diada Nacional de Catalunya, el Govern de la Generalitat atorgà a l'Institut el seu més alt guardó: la Medalla d'Or. Ho féu no solament per reconèixer els mèrits de la seva centenària història al servei de l'alta cultura, la ciència i la llengua del país, sinó també, molt explícitament, per la seva voluntat i capacitat presents d'excel·lir en el conreu de les matèries científiques i humanístiques, a les quals dedica els seus esforços. Un cop més,

l'Institut troba públicament reconeguda una de les seves principals virtuts, la de ser una acadèmia en el sentit més clàssic de la paraula, però també, alhora, la de constituir un centre fonamental de recerca. Un tret que el professor Josep Maria Bricall, membre de l'Institut a qui fou encarregada pel Govern la *laudatio* de la nostra institució, va saber reconèixer públicament, i que nosaltres, en la nostra resposta d'agraïment, vam voler també subratllar. Els nostres mots d'agraïment, no gensmenys, no ocultaren la nostra preocupació per les dilacions patides en el procés de renovació del contracte programa que a hores d'ara és en fase de concloure's amb la Generalitat. Això ens permetrà continuar acomplint les tasques pròpies de la nostra corporació científica, i així fou dit al president i als membres del Govern català, com vostès deuen recordar.

Els bons auguris de la Medalla d'Or i els que provenen dels darrers estadis de les negociacions amb els representants del Govern no poden amagar, tanmateix, la delicada situació econòmica en què continua trobant-se l'economia catalana, l'espanyola i també l'europea. Mentre la recuperació sigui molt tímida i lenta, o la recessió continuï, les perspectives d'increment dels fons públics de finançament no seran gaire rialleres. Això, però, no significa que la situació financera de l'Institut sigui preocupant, com he pogut explicar davant el Ple de l'Institut.

Significa, més aviat, que el ritme de creixement en els camps de la recerca no és tan considerable com voldríem. Fins a un cert punt, hem sabut compensar els retalls pressupostaris que ens han vingut imposats des de fora amb un increment de l'activitat pròpia. A principi del darrer any, els ingressos de l'Institut per recursos propis eren del 7% del pressupost. Ara són ja del 12%. Esperem que continuï aquest ritme. Durant l'any acadèmic que ara comença, les cinc seccions de l'Institut d'Estudis Catalans endegaran sengles grans projectes de recerca, que desenvoluparan al llarg dels propers anys. Les seccions de l'Institut han triat temàtiques d'interès científic i, alhora, social: volen que aquests projectes de recerca els confereixin un propòsit unitari i fàcilment identificable de cara a la societat catalana. És així com la Secció Filològica, a més de les seves importants funcions normatives, com ara la continuació de l'ampliació del Corpus al llarg de l'any acadèmic que encetem i l'acabament de la *Gramàtica*, vol ocupar-se de «Llengua i literatura: norma i extensió». La Secció Històrico-Arqueològica orientarà les seves recerques vers la confecció d'un corpus documental general sobre la història i el patrimoni del país que, amb les tècniques historiogràfiques més avançades, permeti elaborar una anàlisi científica de l'evolució del país a través del temps; així, endegarà el projecte «Les terres catalanes al llarg dels segles: política, societat, art i literatura». La

Secció de Ciències Biològiques, seguint les seves recerques sobre la natura i la salut humana, confegirà un estudi sobre *Biodiversitat, salut i estils de vida*. La Secció de Ciències i Tecnologia coordinarà un projecte sobre «Ètica, ciència i tecnologia», que s'enfrontarà amb els problemes morals cada cop més aguts que planteja la recerca científica i l'aplicació dels seus resultats. La Secció de Filosofia i Ciències Socials vincularà les diverses disciplines que la componen —l'economia, la pedagogia, la sociologia, la ciència política, la demografia i la geografia— amb una visió de conjunt de la peculiaritat sociocultural del país a l'inici del segle XXI: «Cohesió social i catalanitat: evolució i futur».

No us parlo solament de projectes llunyans, sinó també de projectes en curs que ja avui s'estan manifestant en les publicacions i els treballs corresponents. Molts d'ells, com la imminent publicació d'un estudi sobre les *Malalties emergents*, tindran incidència en l'opinió pública i en el coneixement cívic de la ciència. Aquesta és una de les preocupacions principals de l'Institut. Una tasca que s'ha imposat a ell mateix com a missió: la del foment permanent dels coneixements científics de la ciutadania, és a dir, la promoció de la seva cultura científica. És el cas de la Secció Filològica, que amb el *Diccionari de la llengua catalana* ret un servei lexicogràfic públic permanent, i continuarà elaborant, en el proper any acadèmic, les eines que calen per a refermar la llengua

de signes catalana, tan necessàries per a la comunitat de persones sordes que pertanyen a la nostra cultura i llengua.

És molt previsible que l'any acadèmic que ens espera obligui l'Institut a fer declaracions públiques pertinents sobre afers d'importància nacional, com les ha hagut de fer recentment. Particularment, us recordo que, el darrer dia de juny d'enguany, l'Institut féu una declaració a propòsit de la Sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut d'autonomia de Catalunya. L'Institut no es pronuncia públicament gaire sovint, però ho fa, i ho farà, sempre que calgui. De la mateixa manera, com sabeu prou, benivolguts i benivolgudes col·legues, prenem cura de no manifestar-nos cívicament i oficial en manifestacions ciutadanes, tret de situacions excepcionals. Una d'aquestes fou, sens dubte, la que dugué —a iniciativa d'Òmnium Cultural— a la manifestació del 10 de juliol passat, on l'equip de Presidència considerà que calia ser-hi present, com així fou fet.

La vinculació patriòtica per a la defensa de la llengua, la cultura i la dignitat del país, consubstancial amb la nostra acadèmia, continuarà refermant-se durant el curs 2010-2011 mitjançant activitats ben concretes. La unitat indiscutible de la nostra llengua en tots els seus territoris continuarà exigint el capteniment ferm que ara mantenim. La nostra fermesa, senyores i senyors, no és pas incompatible amb una actitud dialogant

en tots els terrenys en què el diàleg civilitzat, respectuós i sobretot científic, sigui possible. Dins aquests paràmetres, l'Institut no cedirà ni els seus drets ni les seves atribucions. El reconeixement de l'Institut com a centre de recerca, a la qual m'he referit més amunt, no és una aspiració llunyana a què calgui arribar, sinó un fet objectiu. Evidentment, la publicació per part nostra d'obres de prestigi internacional aconsegueix, en gran part, aquesta tasca. També ho fa la nostra activitat constant com a seu de trobades científiques internacionals. O l'estímul d'activitats acadèmiques transnacionals i transculturals promogudes per nosaltres. Tot just fa unes quantes setmanes, hem acollit i presidit actes acadèmics importants de diàleg entre la cultura islàmica i l'occidental i cristiana, més enllà de qualsevulla politització. Doncs bé, el proper any acadèmic continuarà per aquest camí. Així, se celebrarà una magna conferència sobre les civilitzacions urbanes de la Mediterrània, sota l'aixopluc de la Unió Acadèmica Internacional, a la seu de l'Institut, dirigida per nosaltres, amb un gran pes per part de la Secció Històrico-Arqueològica i amb el suport de l'Institut de la Mediterrània. Estic convençut que l'èxit de l'anterior conferència internacional sobre la dignitat de la persona humana, que l'Institut coordinà a Tel-Aviv, Rabat, Barcelona i Linköping (Suècia), ha estat un factor perquè, el 2011, continuem liderant operacions d'aquest caire

i volada. La Fundació Europea de la Ciència també els dóna suport.

Tot just encetat el curs, l'Acadèmia de Finlàndia, que representa un dels països científicament més avançats del món, farà una visita oficial a la nostra, com a acadèmia europea germana i a instància de l'Institut Ramon Llull, el proper mes de desembre. Les similituds i diferències de les nostres respectives nacions han estat un estímul per a aquesta iniciativa comuna. Fa uns quants anys ens proposàrem intensificar la internacionalització de l'Institut en aquest àmbit dels intercanvis i les aliances. El proper curs continuarem fent via per aquest camí.

No em puc estar d'esmentar la molt bona marxa d'innovacions recents que han enriquit l'Institut, com ara l'Observatori de la Recerca, que duu la Secretaria Científica. Hi havia un risc a l'hora d'establir-les. Avui, però, són un èxit indubtable; el nivell de consultes és molt satisfactori, i el de reconeixement i respecte guanyats, també. En relació amb la projecció per Internet dels nostres productes en línia, és imprescindible assenyalar que les consultes —no solament visites— als recursos electrònics de l'Institut assoleixen xifres altíssimes i prou satisfactòries.

El procés de compenetració i presència activa de l'Institut en tots els territoris del nostre àmbit natural continuarà. Les seus de Perpinyà, Alacant, Lleida i Castelló rebran, com fins ara, el nostre suport i estímul. Amb estreta col·laboració

amb la Universitat de les Illes Balears, durant l'any acadèmic que comença obrirem una seu a Ciutat de Mallorca, on ja tenim un representant en la persona del nostre col·lega Damià Pons. La transformació de la Delegació de València en seu esdevindrà un objectiu tan prioritari com ho ha estat la de les Illes.

Hi ha molt bones raons per a encetar el curs 2010-2011 amb confi-

ança. L'alta qualitat de la comunitat dels savis del nostre país, llur fidelitat constant a l'acadèmia nacional i el desig de ser-ne sempre dignes ens esperonen. Pare abat, benvolguts membres de l'Institut, presidents de les societats filials, treballadors de la casa, felicitats i bona feina. En tenim molta al davant. Em plau declarar obert el curs acadèmic 2010-2011.